

Тетяна МОСТОВА

Вимоги до особистості вчителя початкової
школи та психологічні умови до подолання
професійної фрустрованості у процесі
впровадження концепції
«Нова українська школа»

Постановка проблеми. В умовах сьогодення перед освітою та сучасною психологічною наукою постало завдання забезпечення умов для становлення психологічно здорової, емоційно стабільної особистості, стійкої до фруструючого впливу соціальних негараздів і навчально-виховного процесу, здатної конструктивно діяти у фрустраційних ситуаціях і долати перешкоди на шляху життєвої самореалізації. Зараз ця проблема особливо актуальна у системі сучасної освіти, адже в Україні відбувається активне реформування цієї сфери.

Сьогодні, відповідно до вимог Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням

КМУ від 14.12.2016 № 988, головною ідеєю стало забезпечення індивідуально-особистісного та професійно-діяльнісного самовдосконалення педагогів початкової школи завдяки активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду. Без постійного навчання та професійного розвитку, педагог не зможе працювати з дітьми в умовах сьогодення. Для більшості вчителів відповідати вимогам Концепції досить складно, так як для її реалізації є необхідним не тільки професійний розвиток вчителя, а й особистісний.

Трансформаційні процеси сучасного світу ставлять людину в надзвичайно складні умови соціального життя. Нестабільність у політиці, економіці, освіті, постійні несистемні зміни в усіх суспільних галузях зумовлюють дисбаланс у визначені стійких пріоритетів, ціннісних орієнтацій та ідеалів сучасної особистості. Складні життєві обставини, які накладаються на ряді характерологічних особливостей, формують певну конфігурацію індивідуальних психологічних проявів суб'єкта, які далеко не завжди носять конструктивний характер. Здатність людини долати дію несприятливих факторів оточення є важливою умовою активізації та реалізації її особистісного потенціалу. У зв'язку з цим дедалі більшої актуальності набуває вивчення проблеми фрустраційних станів та реакцій, які стали невід'ємною частиною соціального буття.

Необхідність вивчення психічних проявів фрустрації, а також чинників, що ведуть до їхнього виникнення саме в педагогічній сфері, зумовлена дезорієнтуючим впливом, який проявляється фрустраціями на перебіг професійної діяльності та на особистість загалом. Здатність людини протистояти фрустраційним ситуаціям, уникати деструктивних наслідків, адекватно їх оцінювати, рефлектувати, зіставляти із загальним діяльнісним контекстом, актуалізованими цілями та способами діяльності (відповідним чином переоцінювати), демонструючи поведінкову креативність, у значній мірі залежить від готовності до діяльності в деприваційних умовах, які можуть набувати екстремальних форм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляд наукової літератури з питань готовності педагогів до змін в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» свідчить, що теоретичні основи готовності педагогів до інноваційної діяльності висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема І. Дичківської, В. Моляко, І. Підласого, Б. Сазонова та ін. Аналіз наукових джерел

з педагогічної інноватики дозволяє припускати, що успішність інноваційної діяльності багато в чому залежить від психологічної готовності педагога до сприйняття та реалізації нововведень – М. Боришевський, Г. Головін, Л. Мітіна, Н. Попель, О. Соснюк, О. Францева та ін.

Практична значущість проблеми фрустраційних станів обумовила високий інтерес до неї в психодіагностиці. За останні роки вийшов цілий ряд статей, які представляють результати дослідження діагностичних можливостей методик по визначенню рівня фрустрованості особистості. Авторська модифікація проективної методики діагностики фрустраційних реакцій педагогів була розроблена В. Чернобровкіним та В. Чернобровкіною. Проективний тест СФСП («Ситуації фрустрації спілкування педагога») створений для психологічної діагностики емоційних реакцій педагогів у напружених ситуаціях діяльності, а також рівня їх професійної адаптації. Трансактна версія фрустраційного тесту С. Розенцвейга представлена в працях А. Клімової. Зарубіжний вчений В. Кнаус визначає фрустрацію як емоційний стан, що виникає, коли ми зустрічаємо перепону на шляху до досягнення цілей.

Також, у дослідженні фрустраційного фактора особливе місце займають тлумачення фрустрації у руслі психології діяльності – Н. Левітов; розгляд фрустрації у дискурсі патопсихології – В. М'ясищев, А. Плотічер; розробки засобів емпіричного дослідження фрустрації – С. Розенцвейг, Н. Тарабріна.

Метою даної роботи є теоретичне визначення психологічних умов до подолання фрустрованості та вимог до особистості вчителя початкової школи в процесі впровадження концепції «Нова українська школа».

Виклад основного матеріалу. Українська освіта, на сьогоднішній день, знаходиться у активному процесі реформування. У новій школі суттєво зміниться роль вчителя. Адже для сучасних дітей учитель вже не є єдиним джерелом знань – потрібну інформацію можна знайти і в книжках, і в Інтернеті. Втім, саме в цих умовах підсилюється висока роль учителя як партнера учня. На допомогу вчителю створюють освітній портал із методичними та дидактичними матеріалами, українськими е-енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн-ресурсами.

В умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» передбачається запровадження системи добровільної зовнішньої

незалежної сертифікації вчителів. Це буде перевірка педагогів із володіння предметом, умінь спілкуватися з дітьми та використання сучасних методик компетентнісного навчання: через діяльність, формування критичного мислення, організацію роботи в групах, проектну роботу тощо.

У концепції чітко декларується, що «Нова українська школа» має готувати особистість, громадянина та фахівця. Це ті осі координат, які формуватимуть простір нової школи: індивідуально-психологічну, суспільно-політичну та соціально-економічну. Звучить дещо незвично, але це вже перший крок до європейського досвіду. Автори концепції зауважують, що за експертними прогнозами, у 2020 році найбільш затребуваними на ринку праці будуть вміння навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити мету та досягати її, працювати в команді, спілкуватися в культурному середовищі. Але українська школа не готує до цього [5].

Вчителі початкових класів підвищуватимуть свою кваліфікацію за Типовою освітньою програмою для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затв. наказом МОН України від 15.01.2018 № 36 (далі — Програма). Саме в Програмі означено профіль учителя початкової школи. Профіль, або опис компетентностей, відповідає Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням КМУ від 14.12.2016 № 988 [7].

У Програмі виокремлено основні індивідуально-особистісні та професійно-діяльнісні якості вчителя, яких він має набути для успішного виконання стратегічної мети й завдань реформування початкової освіти.

Головна ідея підвищення кваліфікації — забезпечити індивідуально-особистісне та професійно-діяльнісне самовдосконалення педагогів початкової школи завдяки активізації їхньої базової освіти, набутого професійного та життєвого досвіду. Базові компетентності вчителя початкових класів

Базові компетентності вчителя початкових класів:

1) професійно-педагогічна компетентність:

- обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології, методик, інноватики для створення освітньо-розвивального середовища, що сприяє цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого шкільного віку;

- здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів початкової школи.

2) соціально-громадянська компетентність:

- розуміння сутності громадянського суспільства;
  - володіння знаннями про права і свободи людини;
  - усвідомлення глобальних (зокрема й екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні;
  - усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності;
  - вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та віднаходити шляхи їх розв'язання;
  - навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку;
  - здатність до ефективної командної роботи;
  - вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів.

3) загальнокультурна компетентність:

- здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва;
- усвідомлення власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших

4) мовно-комунікативна компетентність:

- володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності;
- вміння вислуховувати, обстоювати власну позицію, використовуючи різні прийоми розміркувань та аргументації;
- розвиненість культури професійного спілкування;
- здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії (відповідних знань, вербальних і невербальних умінь і навичок залежно від комунікативно-діяльнісних ситуацій).

- 5) психологічно-фасилітативна компетентність:
  - усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дитини;
  - здатність сприяти творчому становленню молодших школярів та їхній індивідуалізації.
- 6) підприємницька компетентність:
  - вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя задля підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави.
- 7) інформаційно-цифрова компетентність:
  - здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства [7].

Багатьом вчителям, особливо з пострадянськими підходами до викладання та спілкування з учнями, в нових умовах української школи скоріш за все буде важко адаптуватись. Всі ці зміни також можуть привести до професійної фрустрації вчителя.

Термін «фрустрація» використовується в різних теоріях, концепціях, гіпотезах та стосується проблем емоційно-вольової, мотиваційної, діяльнісної та поведінкової сфери суб'єкта [2, с. 33].

У контексті психологічного дослідження фрустрація розуміється: 1) як блокування поведінки, спрямованої на досягнення значущої мети або ситуації (фруструюча ситуація); 2) емоційний стан, що виникає у зв'язку з незадоволенням значущої потреби.

Люди в стані фрустрації демонструють широкий діапазон поведінкових реакцій – від агресії до апатії. Характер і інтенсивність реакції залежать від індивідуальних особливостей особистості, сили її прагнення до досягнення певної мети і джерела фрустрації [6, с. 287]. Різні люди поводитимуться по-різному в одних і тих же обставин. Так, людина, яка не вміє стримувати свої почуття, зустрівшись з несправедливістю з боку керівника, може відповісти йому грубістю, але потім швидко охолонути.

Напружена праця вчителя також потребує вирішення проблеми психологічного захисту, яка містить в собі центральне протиріччя між прагненнями людини до збереження свого психологічного гомеостазу та тими втратами, до яких приводить надмірне вторгнення захисті [9, с. 56]. З одного боку, позитивне в захистах те, що вони сприяють зниженню напруги в складних ситуаціях шляхом

спотворення інформації, або відповідною зміною поведінки. З другого, їх надмірне включення не дозволяє особистості адекватно оцінювати інформацію та взаємодіяти з навколишнім.

Фрустрація є об'єктивним психічним станом, що виникає в загальному адаптаційному процесі [8, с. 98]. Цей стан може супроводжуватися деструктивними реакціями у випадку ненабуття людиною адекватних можливостей реалізації актуальних потреб. Водночас фрустрації у процесі діяльності сприяють набуттю нового досвіду й (у випадку їхнього успішного подолання) загальному особистісному становленню.

За загальним визнанням спеціалістів педагогічна діяльність – це один із видів професійної діяльності, який найбільше деформує особистість людини. Комплекс економічних проблем, що сьогодні склалися (невисока заробітна плата, недостатня технічна забезпеченість, активне реформування), а також соціально-економічних, пов'язаних з падінням престижу педагогічної професії, робить працю вчителя надзвичайно психоемоційно напруженою. Крім того, не секрет, що із збільшенням педагогічного стажу роботи у вчителів знижуються показники як фізичного, так і психічного здоров'я.

Усі ці фактори здійснюють руйнівний вплив на емоційну сферу педагога. У нього зростає кількість афективних розладів, з'являються почуття незадоволеності собою та своїм життям, труднощі у встановленні контактів з учнями, колегами, оточуючими людьми [1]. Ці симптоми негативно відображаються на всій професійній діяльності педагога, погіршуються результати його роботи, знижується рівень задоволеності власною діяльністю. Таким чином відбуваються зміни у мотиваційній сфері педагога і розвиваються професійні деструкції та деформації викладача, синдром емоційного вигорання, професійна та особистісна фрустрованість як передумова професійної деформації.

Взагалі, головна небезпечність формування професійної фрустрованості особистості полягає в тому, що вона може розвиватись досить повільно, а значить – майже непомітно [3, с. 6]. Це не тільки ускладнює її своєчасне виявлення й вжиття певних конкретних заходів, але й створює ситуацію, коли сам педагог починає звикати до цих негативних тенденцій у своєму розвитку, і фрустрація та деструкції стають часткою його особистості.

Таким чином, необхідним для успішного професійного розвитку

педагога початкової школи в умовах запровадження Концепції «Нова українська школа», критерієм якого є професійне та особистісне самозбереження, слід вважати постійну рефлексію власного «Я», аналіз власної професійної діяльності, постійне професійне самовдосконалення й усвідомлення того, що в певні періоди професійної кар'єри він потребує допомоги фахівця – психолога, основним завданням якого і є психологічний супровід (підтримка, допомога) успішної професіоналізації особистості.

Головною умовою подолання професійної фрустрованості є самоусвідомлення проблеми, самоконтроль, емоційна стійкість, витримка й самовладання, саморегуляція, самостійність у вирішенні важливих завдань. Поки фахівець самостійно не усвідомить існування певної проблеми всі старання, психотренінги та зміна умов професійної діяльності не дадуть того результату.

1. Психотерапія, психотренінги.

Людину стимулює і націлює на успіх у роботі навіть не стільки набуття нових знань і освоєння технологій, скільки «подолання себе». Тому дуже важливо відчувати цей перехід на новий рівень, освоєння проміжних ступенів, особливо якщо на пам'ять про «подолання» залишається якийсь символ: свідоцтво, диплом, нагорода, сувенір. Зазвичай участь у тренінгах, виїзних семінарах, курсах підвищення кваліфікації стає сильним стимулом для подолання рутини і фрустрованості.

2. Конструктивна оцінка.

Дорослі, як і діти, потребують того, щоб їхню роботу хтось оцінив. Але тут не все так просто. Оцінка персоналу може стати засобом покращити роботу і психологічний стан людей, але може й перетворитися на самоціль. Але оцінка результатів роботи вважається необхідною умовою для плідної та гармонійної праці.

3. Новизна. Зміна діяльності, введення технічних новинок, оновлення програми, зміна місця проживання і роботи може бути достатньо продуктивним засобом.

4. Уникання сварок, конфліктів, невизначених обставин (особливо які виходять за рамки посадових обов'язків), зайвої відповідальності.

5. Підвищення соціально-психологічної компетентності та аутокомпетентності.

6. Своєчасна діагностика професійної фрустрованості та розробка індивідуальних стратегій їх подолання.

7. Проходження тренінгів особистісного і професійного

зростання. При цьому серйозні і глибокі тренінги конкретним працівникам бажано проходити не в реальних трудових колективах, а в інших місцях.

8. Профілактика професійної дезадаптації фахівця.

9. Оволодіння прийомами, способами саморегуляції емоційно-вольової сфери та самокорекції професійної фрустрованості.

10. Підвищення кваліфікації та перехід на нову кваліфікаційну категорію або посаду (підвищення почуття відповідальності та новизни роботи) [4, с. 15].

А ще без дотримання професійної гігієни і безпеки неможливо створити комфортні умови для плідної праці. До цих умов відносяться: психологічні параметри (відчуття безпеки і затишку, візуальний та акустичний комфорт); фізичні параметри (повітря, зручне обладнання і одяг, здорова їжа).

Отже, професія вчителя може бути віднесена до розряду стресогенних, які вимагають від нього самовладання й саморегуляції. Прояви стресу в роботі вчителя різноманітні: спеціалісти в першу чергу виділяють фрустрованість, тривожність, виснаженість, депресію, емоційну ригідність і емоційне спустошення – це ціна відповідальності, яку платить учитель.

Для роботи вчителя характерні: інформаційний стрес, що виникає в ситуаціях інформаційних перевантажень, коли людина не справляється із завданням, не встигає ухвалювати правильні рішення в необхідному темпі за умови високої відповідальності за їх наслідки; емоційний стрес, коли під впливом небезпеки або образ виникають емоційні зрушення, зміни в мотивації, характері діяльності, порушення рухової та мовленнєвої поведінки.

Висновки. На даному етапі реформування освіти в Україні, вчителям початкової школи важливо проектувати власний професійний розвиток, розвивати професійну компетентність, включаючи її психологічну складову, що дозволить гармонізувати їх емоційний стан, легше адаптуватись до нових вимог та запобігти виникненню професійної фрустрації. Це, у свою чергу, висуває нові завдання як для системи вітчизняної вищої, так і післядипломної педагогічної освіти, актуалізує нові напрями їх діяльності.

Перспективою подальших досліджень даної проблеми є вивчення психологічних умов подолання професійної фрустрованості вчителів початкової школи в умовах реформування освіти в Україні.

References:

1. Василюк Ф.Е. Уровни построения переживания и методы психологической помощи / Ф.Е. Василюк // Вопросы психологии. – М.: 2008. – С. 27-37.
2. Варламова С.Я. Емоційна сфера особистості / С.Я. Варламова // Наука і освіта. – 2003. – №5-6. – С. 33-37.
3. Вітюк В.В. Професійний розвиток педагогів в умовах інноваційного освітнього середовища післядипломної освіти регіону / В.Вітюк // Пед. пошук. – 2016. – №1 (89). – С. 3-6.
4. Ковалёв Г.А. Активное социально-психологическое обучение как метод коррекции психологических характеристик субъекта общения: Дис. / Г.А. Ковалёв. – М.: 2003. – 259 с.
5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року Режим доступу: <http://osvita.ua/school/52062/>
6. Остополець І.Ю. До проблеми вивчення стану фрустрації вчителів в їх професійній діяльності / І. Остополець // Психологія: Збірник наукових праць. – К.: НПУ ім.М.П.Драгоманова, - 2000. – Вип. 2 (9). – Ч.2. – С.287-290.
7. Типова програма для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затв. наказом МОН України від 15.01.2018 № 36. Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1973-yakim-ma-buti-vchitel-novo-ukrainsko-shkoli?error=1>
8. Холодова О.О. Психологічні засоби запобігання та корекції фрустрації у професійній діяльності молодих учителів: Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.05 / О.О. Холодова; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2003. – 18 с. – укр.
9. Яценко Т.С. Активне соціально-психологічне навчання: теорія, процес, практика: Навчальний посібник / Т.С. Яценко, Я.М. Кмит, Б.М. Олексієнко. – Хмельницький: Вид-во НАПВУ, 2002. – 792 с.

Transliteration of References:

1. Vasyliuk F.E. Urovny postroyeniya perezhivaniya y metody psykholohycheskoi pomoshchy / F.E. Vasyliuk // Voprosy psykholohyy. – M.: 2008. – S. 27-37.
2. Varlamova S.Ia. Emotsiina sfera osobystosti / S.Ia. Varlamova // Nauka i osvita. – 2003. – №5-6. – S. 33-37.
3. Vitiuk V.V. Profesiyniy rozvytok pedahohiv v umovakh innovatsiinoho osvitnoho seredovysycha pislidyplomnoi osvity rehionu / V.Vitiuk // Ped.poshuk. – 2016. – №1 (89). – S. 3-6.
4. Kovalev H.A. Aktyvnoe sotsyalno-psykholohycheskoe obuchenye kak metod korrektsyy psykholohycheskykh kharakterystyk subyekta obshcheniya: Dys. / H.A. Kovalev. – M.: 2003. – 259 s.

5. Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannya zahalnoi serednoi osvity "Nova ukrainska shkola" na period do 2029 roku Rezhym dostupu: <http://osvita.ua/school/52062/>
6. Ostopolets I.Iu. Do problemy vyvchennia stanu frustratsii vchyteliv v yikh profesiinii diialnosti / I. Ostopolets //Psykhologiiia: Zbirnyk naukovykh prats. – K.: NPU im.M.P.Drahomanova, - 2000. – Vyp. 2 (9). – Ch.2. – S.287-290.
7. Typova prohrama dlia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv, zatv. nakazom MON Ukrainy vid 15.01.2018 № 36. Rezhym dostupu: <https://www.pedrada.com.ua/article/1973-yakim-ma-buti-vchitel-novo-ukransko-shkoli?error=1>
8. Kholodova O.O. Psykholohichni zasoby zapobihannia ta korektsii frustratsii u profesiinii diialnosti molodykh uchyteliv: Avtoref. dys. kand. psykhol. nauk: 19.00.05 / O.O. Kholodova; In-t psykholohii im. H.S.Kostiuka APN Ukrainy. – K., 2003. – 18 s. – ukp.
9. Yatsenko T.S. Aktyvne sotsialno-psykholohichne navchannia: teoriia, protses, praktyka: Navchalnyi posibnyk / T.S. Yatsenko, Ya.M. Kmyt, B.M. Oleksiienko. – Khmelnytskyi: Vyd-vo NAPVU, 2002. – 792 s.

The Author

Mostova Tatiana
Postgraduate Student,
Department of Pedagogy and Psychology
of the Educational Activities,
Zaporizhzhya National University,
Zaporizhzhya, Ukraine
E-mail mail: tanyasynytsyacorr0201@gmail.com

Abstracts

МОСТОВА ТЕТЯНА. Вимоги до особистості вчителя початкової школи та психологічна готовність до подолання професійної фрустрованості в процесі впровадження концепції «Нова українська школа». У статті розглянуто вимоги до особистості вчителя початкової школи в процесі впровадження Концепції «Нова українська школа». Представлено Типову освітню програму для підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Визначено основні вимоги як до професійної підготовки так і до психологічної готовності вчителів початкових класів в умовах «Нової української школи». Також, у статті розглянуто проблему профе-

сійної фрустрації у вчителів початкової школи в умовах реформування освіти в Україні. Висвітлено нові вимоги для вчителів новітньої української школи. Розглянуто поняття «фрустрація», а також висвітлено необхідність психологічної готовності до фруструючих впливів. Зазначено про важливість підвищення професійної компетентності та професіоналізму вчителів. У статті розглянуто типологію фрустраційного стану. Проаналізовано прояви фрустрації, її об'єктивні і суб'єктивні передумови виникнення.

Ключові слова: вчитель, психологічна готовність, компетентність, «Нова українська школа», реформа, фрустрація, педагогічна діяльність.

МОСТОВАЯ ТАТЬЯНА. Требования к личности учителя начальной школы и психологическая готовность к преодолению профессиональной фрустрированности в процессе внедрения концепции «Новая украинская школа». В статье рассмотрены требования к личности учителя начальной школы в процессе внедрения Концепции «Новая украинская школа». Представлено Типовую образовательную программу повышения квалификации педагогических работников. Определены основные требования как к профессиональной подготовке так и в психологической готовности учителей начальных классов в условиях «Новой украинской школы». Также, в статье рассмотрена проблема профессиональной фрустрации у учителей начальной школы в условиях реформирования образования в Украине. Освещены новые требования для учителей новейшей украинской школы. Рассмотрено понятие «фрустрация», а также освещено необходимость психологической готовности к фрустрирующим воздействиям. Отмечена важность повышения профессиональной компетентности и профессионализма учителей. В статье рассмотрено типологию фрустрационного состояния. Проанализированы проявления фрустрации, ее объективные и субъективные предпосылки возникновения.

Ключевые слова: учитель, психологическая готовность, компетентность, «Новая украинская школа», реформа, фрустрация, педагогическая деятельность.

MOSTOVA TETIANA. Requirements for the personality of the elementary school teacher and psychological readiness to overcome professional frustration in the process of implementation of the concept "New Ukrainian School". The article examines the

requirements for the personality of the elementary school teacher in the process of implementation of the Concept "New Ukrainian School". The Typical educational program for the improvement of the qualification of pedagogical workers is presented. The basic requirements for both vocational training and the psychological readiness of primary school teachers in the conditions of the "New Ukrainian School" are determined. Also, the article deals with the problem of professional frustration in primary school teachers in the context of reforming education in Ukraine. New requirements for teachers of the newest Ukrainian school are highlighted. The concept of "frustration" is considered, as well as the necessity of psychological readiness for frustration influences is highlighted. The importance of improving the professional competence and professionalism of teachers is noted. In the article the typology of frustration condition is considered. The manifestations of frustration, its objective and subjective preconditions of occurrence are analyzed.

Keywords: teacher, psychological readiness, competence, "New Ukrainian school", reform, frustration, pedagogical activity.

MOSTOWA TETIANA. Wymagania dotyczące tożsamości nauczycieli szkół podstawowych oraz gotowość psychologiczna do przezwyciężenia frustracji zawodowej w procesie wdrażania koncepcji „Nowa szkoła ukraińska”. Artykuł analizuje wymagania dotyczące tożsamości nauczyciela szkoły podstawowej w procesie wdrażania Koncepcji „Nowa szkoła ukraińska”. Przedstawiono typowy program edukacyjny dla podwyższenia kwalifikacji kadry pedagogicznej. Określono podstawowe wymagania dotyczące szkolenia zawodowego i gotowości psychologicznej nauczycieli szkół podstawowych w warunkach „Nowej szkoły ukraińskiej”. Ponadto artykuł dotyczy problemu frustracji zawodowej nauczycieli szkół podstawowych w kontekście reformy edukacji w Ukrainie. Określono nowe wymagania dla nauczycieli najnowszej ukraińskiej szkoły. Rozważane jest pojęcie „frustracji”, a także uzasadniono konieczność psychologicznej gotowości na frustrujące wpływy. Zauważono znaczenie podnoszenia kompetencji zawodowych i profesjonalizmu nauczycieli. Artykuł dotyczy typologii frustracji. Przeanalizowano przejawy frustracji, jej obiektywne i subiektywne przesłanki występowania. **Słowa kluczowe:** nauczyciel, gotowość psychologiczna, kompetencje, „Nowa szkoła ukraińska”, reforma, frustracja, aktywność pedagogiczna.